

УДК 347.278

DOI: <https://doi.org/10.46644/2708-1834/2021-03.8>**Полятикiна Л.І.**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
*Сумський національний аграрний університет***Poliatykina Larysa***Sumy National Agrarian University*

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

MANAGEMENT OF FINANCIAL RESOURCES AND THEIR IMPACT ON ENTERPRISE DEVELOPMENT

Статтю присвячено питанням ефективності функціонування та розвитку підприємства, які прямо залежать від того, наскільки раціонально підприємство розпоряджається своїми фінансовими ресурсами. На підставі даних досліджуваних підприємств представлено результати фінансового аналізу господарської діяльності суб'єктів господарювання. Розглянуто питання необхідності розроблення та функціонування ефективної системи управління фінансовими ресурсами. Приділено увагу питанням раціональної організації обліково-аналітичного забезпечення фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання. Обґрунтовано пропозиції щодо забезпечення прогресивного розвитку аграрного сектору національної економіки, зростання його конкурентоспроможності. Визначено основні проблеми формування виваженої економічної політики держави, дієвого управління оподаткуванням товаровиробників та їх підтримки.

Ключові слова: пропозиції, управління, підприємство, результати, розвиток, аналіз, оподаткування.

Статья посвящена вопросам эффективности функционирования и развития предприятия, которые напрямую зависят от того, насколько рационально предприятие распоряжается своими финансовыми ресурсами. На основании данных исследуемых предприятий представлены результаты финансового анализа хозяйственной деятельности субъектов хозяйствования. Рассмотрены вопросы необходимости разработки и функционирования эффективной системы управления финансовыми ресурсами. Уделено внимание вопросам рациональной организации учетно-аналитического обеспечения финансово-хозяйственной деятельности субъектов хозяйствования. Обоснованы предложения по обеспечению прогрессивного развития аграрного сектора национальной экономики, роста его конкурентоспособности. Определены основные проблемы формирования взвешенной экономической политики государства, эффективного управления налогообложением товаропроизводителей и их поддержки.

Ключевые слова: предложения, управления, предприятие, результаты, развитие, анализ, налогообложение.

The article is devoted to the issues of efficiency of functioning and development of the enterprise, which directly depend on how rationally the enterprise manages its financial resources. Based on the data of the surveyed enterprises, the results of the analysis of economic activity of business entities were conducted and presented. The issue of the need to develop and implement an effective financial resources management system is considered. Attention is paid to the issues of rational organization of accounting and analytical support of financial and economic activities of economic entities. Proposals for ensuring the progressive development of the agricultural sector of the national economy, increasing its competitiveness are substantiated. The main problems of forming a balanced economic policy of the state, effective management of taxation of producers and their support are identified. In the process of financial and economic activities, each company enters into certain economic relation-

ships with other businesses. If the company has a high level of unjustified accounts payable, it will not be able to get a loan. The company's activities should be focused on the timely repayment of its obligations in order to avoid undesirable situations in accounting and taxation. Market conditions require the introduction of factors that have a direct impact on management efficiency. The solution of this problem is facilitated by the rationalization of information support. The issue of increasing the volume and types of information that determines the system of socio-economic relations is considered. This issue of financial relations is resolved at the state level and at the level of economic entities. In a business entity, reporting must be mutually consistent and interconnected. Therefore, reporting forms that reflect individual aspects of the entity's operations may be reliable and of good quality, provided that the entire reporting system is of good quality and objective. In today's business environment, accounting is a huge array of information and includes a large number of areas of specialization. While it is conducted with tracking and recording of financial transactions. The audit performs the role of checking the accuracy of accounts. All these levers contribute to the effective management of financial resources of the enterprise.

Key words: proposals, management, enterprise, results, development, analysis, taxation.

Постановка проблеми. У процесі фінансово-господарської діяльності кожне підприємство вступає в певні економічні взаємовідносини з іншими суб'єктами господарювання. Унаслідок цього відбуваються господарські операції та виникають зобов'язання, проводяться розрахунки по них та інші зміни в активах і капіталі. Саме від того, як швидко й якісно підприємство може розрахуватися по своїх боргах, залежать його загальна конкурентоздатність, можливість отримувати кредитні ресурси та сплачувати відсотки за ними. Якщо на підприємстві є високий рівень невиправданої кредиторської заборгованості, то воно не зможе отримати кредит. Діяльність підприємства повинна бути зорієнтована на вчасне погашення своїх зобов'язань із метою уникнення небажаних ситуацій в обліку й оподаткуванні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню цих проблем присвячено роботи вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема таких, як: Р.А. Алборов, П.С. Безрукіх, О.С. Бородкін, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, О.М. Головащенко, Р. Грачова, І. Губіна, В.А. Єрофєєва, А.А. Єфремова, В.М. Костюченко, Т.Н. Малькова, Н.М. Малюга, М.Ю. Медведєв, В. Моссаковський, В.В. Нарезний, С.А. Ніколаєва, В.Ф. Палій, М.С. Пушкар, Б. Райан, Н.В. Рассулова, Я.В. Соколов, А. Твердомед, П. Хомін, Ю.Д. Чацкіс, В.О. Шевчук та ін.

Разом із тим, вивчення наукових праць та практика господарської діяльності свідчать про те, що деякі з теоретичних положень відносно проведених досліджень проблематики управління фінансовими результатами, трактування розрахунків, заборгованості та зобов'язань є дискусійними, а низка важливих аспектів їх організації, оцінки та методики обліку, аналізу й аудиту потребує вдосконалення. У зв'язку із цим вибір теми дослідження та його цільова спрямованість є достатньо актуальними.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у систематизації та уточненні теоретичних положень та розробленні практичних рекомендацій, спрямованих на управління фінансовими ресурсами та їх вплив на розвиток підприємства.

Постановка завдання. Метою роботи є розроблення теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо розроблення напрямів стратегічного управління та його впливу на фінансовий розвиток підприємства, а також удосконалення антикризового складника управління та її управлінських інструментів, які спрямовано на збереження ефективності діяльності підприємства. Проведення додаткового поглибленого дослідження фінансового стану підприємства, на нашу думку, є перспективним. Це проводиться з метою виявлення наявних та реальних причин погіршення фінансового стану підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні реалії розвитку виробничого сектору економіки в умовах поглиблення міжнародної економічної інтеграції свідчать про пріоритетність вирішення проблем, пов'язаних з ефективним розвитком підприємницьких структур агробізнесу. Функціонування товаровиробників повинно передбачати різнопланову державну підтримку у фіскальній сфері, у тому числі надання певних пільг під час оподаткування. Ефективне ведення агробізнесу можливе лише за умови стабільності та прогнозованості податкового законодавства, що забезпечує оптимальне податкове навантаження підприємств. Важливим при цьому для прийняття відповідних управлінських рішень є формування достовірної облікової інформації щодо основних показників виробничо-господарської діяльності суб'єктів агробізнесу. Отже, актуалізується проблема формування ефективної системи обліку та оподаткування діяльності підприємницьких структур у виробничому секторі економіки [1, с. 35].

Це зумовлено, передусім, високою залежністю аграрного виробництва від природно-кліматичних умов, природних стихій та ризиків. За умов невирішеності продовольчої проблеми у світі, поглиблення інтеграційних процесів акценти у пріоритетах державної політики багатьох розвинених країн об'єктивно зміщуються на користь пошуку власних моделей механізму управління оподаткуванням сільськогосподарських товаровиробників.

Забезпечення прогресивного розвитку аграрного сектору національної економіки, зростання його конкурентоспроможності є неможливим без формування виваженої економічної політики держави, дієвого управління оподаткуванням сільськогосподарських товаровиробників та їх підтримки.

У сучасних бізнес-умовах змінюються вимоги до бухгалтерської (у т. ч. фінансової) звітності. Сьогодні акцент робиться на якості звітної інформації, що виокремлюється реальністю, змістовністю, оперативністю даних та забезпечується за рахунок методологічних основ її формування. Особлива увага приді-

ляється впливу податкового навантаження на кінцеві фінансові результати діяльності суб'єктів господарювання [2, с. 170].

Ведення обліку і складання фінансової звітності передбачають формування управлінським персоналом виробничих підприємств облікової політики, а саме ідентифікацію принципів, методів та процедур обліку для відображення фінансово-господарської діяльності господарюючого суб'єкта. Представляючи користувачам відповідну релевантну інформацію про політику бухгалтерського обліку, виробниче підприємство має дотримуватися принципу послідовності, який передбачає під час формування фінансових звітів представлення будь-яких змін в обліковій політиці та впливу даних змін на показники фінансових звітів [3, с. 158].

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», усі господарюючі суб'єкти мають на підставі показників бухгалтерського обліку складати і подавати як річну, так і квартальну фінансову (бухгалтерську) звітність. Складники річної та квартальної фінансової звітності виробничого підприємства представлено в табл. 1.

У будь-якому господарюючому суб'єкті звітність має бути взаємоузгоджена та пов'язана між собою, тому звітні форми, в яких знайшли відображення окремі боки діяльності даного суб'єкта господарювання, можуть бути достовірними та якісними за умови, що вся система звітності є якісною й об'єктивною. Наприклад, звітність про фінансові результати може бути достовірною лише за умови, що такою самою достовірною є звітність про витрати виробництва та реалізацію продукції, позареалізаційні доходи досліджуваного суб'єкта господарювання. Ураховуючи це, під час складання звітності доцільним виглядає забезпечення методологічного принципу максимізації інформації за наявності звітних форм і показників.

Із метою формування чіткого уявлення про результати діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства, про розмір отриманого валового та чистого прибутку проаналізуємо табл. 2.

Таблиця 1

Склад річної і квартальної фінансової звітності

Назва форм фінансової звітності	Періоди подання	
	За квартал	За рік
Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма № 1)	+	+
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма № 2)	+	+
Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) (форма № 3)	-	+
Звіт про власний капітал (форма № 4)	-	+
Примітки до річної фінансової звітності (форма № 5)	-	+

Таблиця 2

Основні фінансові показники діяльності підприємства «ДНСП «Вирівське»
Конотопського району Сумської області

Показник	Роки			Відхилення 2020 р. від 2018 р. (+/-)
	2018	2019	2020	
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	9561	11527	13801	4240
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	5297	6335	10564	5267
Інші операційні доходи	461	99	555	94
Адміністративні витрати	2226	2181	1165	-1061
Витрати на збут	708	1038	548	-160
Інші операційні витрати	630	852	646	16
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток (збиток)	1161	1220	1433	272
Фінансові витрати	-	-	38	38
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування: прибуток (збиток)	1161	1220	1395	234
Чистий прибуток (збиток)	1161	1220	1395	234
Рівень рентабельності або збитковості, %	22	19	13	-9 п.в.

Джерело: розраховано автором за даними статистичної звітності підприємства

Дані табл. 2, в якій представлено фінансові показники, що характеризують результати діяльності досліджуваного підприємства, дають підстави констатувати, що з кожним роком дані індикатори мають тенденцію до оптимізації, хоча рівень рентабельності скоротився на 9 п. в.

Так, за скорочення адміністративних витрат на 1 061 тис грн, витрат на збут – на 160 тис грн, зростання собівартості реалізованої продукції (на 5 267 тис грн), інших операційних витрат (на 16 тис грн), фінансових витрат (на 38 тис грн) відбулося істотне зростання чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – на 4 240 тис грн, інших операційних доходів – на 94 тис грн. Чистий фінансовий результат у звітному році мав позитивне значення (чистий прибуток – 1 395 тис грн).

Відповідно, у 2020 р. рівень рентабельності діяльності Державного насінницького сільськогосподарського підприємства «Вирівське» становив 13%, що на 9 п. в. менше, ніж у базисному 2018 р.

У процесі здійснення підприємницької діяльності суб'єкт господарювання взаємодіє з іншими підприємствами, організаціями, які поставляють матеріальні цінності, включаючи виробничі запаси, обладнання, інші активи, надають послуги, виконують роботи, необхідні для забезпечення звичайної діяльності підприємства. У результаті виникає поточна кредиторська заборгованість перед вітчизняними та іноземними постачальниками і підрядниками.

Облік розрахунків за податками стосується правил, які використовуються

для формування податкових активів та зобов'язань у бухгалтерському обліку підприємства чи фізичної особи. Податковий облік впливає з кодексу внутрішніх податків (IRC), а не з одної з концептуальних основ GAAP або IFRS. Облік податків може призвести до формування суми оподаткованого доходу, який відрізняється від показника доходу, відображеного у звіті про фінансові результати підприємства. Причина різниці полягає у тому, що податкові правила можуть прискорити або затримати визнання певних витрат, які зазвичай визнаються у звітному періоді. Ці відмінності є тимчасовими, оскільки активи в кінцевому підсумку будуть повернуті, а зобов'язання будуть погашені, після чого розбіжності будуть ліквідовані [4, с. 37].

Значна частина отриманих коштів використовується для сплати податків. Бухгалтерськими документами, на підставі яких проводяться нарахування податків до бюджету, виступають податкові накладні розрахунково-платіжні документи, розрахунки бухгалтерії; штрафні санкції фіскальних органів оформляються за допомогою актів або протоколів. Сплата належних податків і платежів до бюджету з рахунку в банку здійснюється за допомогою платіжних доручень. Аналітичний облік розрахунків за податками й платежами ведеться за їх видами.

У сучасних бізнес-умовах бухгалтерський облік являє собою величезний інформаційний масив та включає велику кількість сфер спеціалізації. Тоді як він ведеться з відстеженням і записом фінансових операцій, аудит виконує роль перевірки точності рахунків.

Аудит багато в чому визначає цілісність усієї системи обліку підприємства. Аудит фінансової звітності на щорічній основі є важливим, навіть якщо господарюючий суб'єкт є неприбутковою або публічною компанією. Аудиторська перевірка сприятиме зростанню довіри до показників, представлених у фінансовій, статистичній чи податковій звітності. Навіть коли аудиторська перевірка не є обов'язковою, вона має бути ефективною. Важливість аудиту особливо помітна у разі наявності шахрайства чи помилок в облікових записках досліджуваного підприємства. Аудит розрахунків за податками і платежами є ключовим компонентом у побудові та підтримці фінансової стабільності виробничих відносин [5, с. 69].

Висновки з проведеного дослідження. Управління фінансовими ресурсами неможливе без постійного аналізу фактичних даних діяльності виробничих підприємств, які проводяться на підставі фінансової звітності. При цьому можлива складність розуміння інформації, яка вкрай необхідна для прийняття адекватних управлінських рішень користувачами, не може бути підставою для вилучення вказаної інформації зі складу фінансових звітів. Практичне значення результатів дослідження полягає у розробленні обґрунтованих методичних рекомендацій щодо вдосконалення організації і методики управління фінансовими ресурсами та визначенні їх впливу на розвиток підприємства, що сприятиме зростанню ефективності управління фінансами через підвищення вірогідності та реальності інформаційного забезпечення.

Список літератури:

1. Poliatykina L.I. Rationale and trends of development of small business enterprises in Ukraine. *Economic and law paradigm of modern society*. 2018. № 2. P. 31–39.
2. Проскура К.П., Сушкова О.Є. Основні методи мінімізації податкового навантаження в Україні. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*. 2016. Т. 21. Вип. 3. С. 168–175.
3. Система адміністрування податків в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку : монографія / М.І. Крупка та ін. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 446 с.
4. Крисоватий А.І., Мельник В.М., Кошук Т.В. Сутність та концептуальні основи формування податкової політики в умовах євроінтеграційних процесів. *Економіка України*. 2016. № 1. С. 35–51.
5. Дорошенко К.О. Порядок проведення та змістовна складова аудиту розрахунків підприємства за податками і платежами. *Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. Інтер.-конф., м. Харків, 28 травня 2019 р. Харків : ХНТУ ім. Петра Василенка, 2019. 338 с.

References:

1. Poliatykyina L.I. (2018) Rationale and trends of development of small business enterprises in Ukraine. *Economic and law paradigm of modern society*, no. 2, pp. 31–39.
2. Proskura K.P., Sushkova O.Ie. (2016) Osnovni metody minimizatsii podatkovooho navantazhennia v Ukraini. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu imeni I. I. Mechnykova*, T. 21, vol. 3, pp. 168–175.
3. Systema administruvannia podatkiv v Ukraini: stan, problemy ta perspektyvy rozvytku: monohrafiia. M.I. Krupka ta in. Lviv: LNU im. Ivana Franka, 2017. 446 p.
4. Krysovatyi A.I., Melnyk V.M., Koshchuk T.V. (2016) Sutnist ta kontseptualni osnovy formuvannia podatkovoï polityky v umovakh yevrointehratsiinykh protsesiv. *Ekonomika Ukrainy*, no. 1, pp. 35–51.
5. Doroshenko K.O. (2019) Poriadok provedennia ta zmistovna skladova audytu rozrakhunkiv pidpryiemstva za podatkamy i platezhamy. Osnovni napriamy udoskonalennia bukhholderskoho obliku, audytu ta opodatkuvannia v umovakh yevrointehratsii: materialy Vseukrainskoi nauk.-prakt. inter.-konf. (Kharkiv, 28 travnia 2019 r.). Kharkiv: KhNTU im. Petra Vasylenka, 338 p.